

Akademinio jaunimo požiūris į dorovinę, dvasinę šeimos misiją

Straipsnyje rašoma apie akademinio jaunimo požiūrį į iššūkius tradicinei šeimai, per kurią visuomenė atsinaujina, pratęsia savo egzistenciją, kurioje asmuo įgyja pasaulėžiūros pamatus ir pažįsta Esaties priežastį – Dievą. Jaunimas įsitikinęs, kad nors dalies šiuolaikinių šeimų gyvenimas deformuotas, tradicinė šeima turi stiprėti ir atlikti žmogaus dvasinio, dorovinio auklėjimo funkciją. To reikalauja pati žmogaus esmė, jo paskirtis gyvenime.

The article is about the attitude of academic youth to challenges for a traditional family, through which society gets renewed, extends its existence, and in which an individual gets fundamentals of the world-view, cognizes the reason of Being – God. Youth is convinced that despite the fact that nowadays family is different from a traditional one, the latter should strengthen and perform a function of human's spiritual and moral education, as it is required by the essence of a human and one's mission in life.

Įvadas

Šeima – nedidelis sociumas, kurio narius sieja ypatingi santykiai. Šeimos nariai vienas kitą palaiko, kuria tarpusavio supratimo ir pasitikėjimo atmosferą. Šeimoje garantuojamas visiškas žmogaus saugumas, kurio siekti žmogui yra įgimta. Šeimoje žmogus suvokia savo vertę, mokosi ir išmoksta suprasti kitus, gerbti save, įgyja bendravimo kultūros įgūdžius. Taigi šeimoje jis pasirenčia bendravimui didesniame sociume – grupėje, tautoje, pilietinėje visuomenėje.

Šeimoje žmogus mokosi gyvenimo ritmo, altruizmo, tolerancijos, čia jis baigia tam tikrą gyvenimo mokyklą, išmoksta palaikyti dvasinę pusiausvyrą, vidinę ramybę, gauna pasaulėžiūros pamatus, pradeda ugdyti fizines ir dvasines galias.

Šeimoje žmogus realizuoja prigimtinį bendravimo poreikį. Šeima – toji vieta, kurioje žmogui padedama formuoti transcendentines, antropocentrines, sociocentrines vertybių sistemas. Joje vyras ir moteris realizuoja savo pašaukimą.

Taigi gyventi darnioje šeimoje, kurios narius sieja pagarba, meilė ir žmogaus vertinimo pripažinimas, pažinti Esaties priežastį – Dievą, per šeimą pratęsti savo egzistenciją – yra laimė.

Šeimos dėka atsinaujina visuomenė, per šeimą ji tęsia savo egzistenciją. Svarbi šeimos funkcija visada buvo, yra ir turi būti dorovinis dvasinis auklėjimas.

XX a. pirmosios pusės lietuvių pedagogikos klasikai A. Šerkšnas¹, S. Šalkauskis², A. Maceina³, dvasininkai S. Yla⁴, M. Reinsys⁵, švietėja M. Pečkauskaitė⁶ orientavosi į to

laikotarpio katalikiškąją Lietuvos visuomenę, daug dėmesio skyrė šeimai kaip ugdymo institucijai, *dorovinio auklėjimo mokyklai*.

XX a. antrojoje pusėje tradicinės šeimos samprata Lietuvoje taip pat buvo gyva. Ją palaikė ir materialistinės, ir idealistinės pasaulėžiūros atstovai. Tačiau sovietmetis buvo ir šeimos deformacijos laikotarpis. Jam pasibaigus, pirmajame nepriklausomybės dešimtmetyje lietuviams, pripažįstantiems krikščioniškas vertybes ir gyvenantiems pagal jas, buvo brangios ir svarbios Jono Pauliaus II⁷ mintys apie šeimą kaip taikos kūrimo, dorovinio, religinio ugdymo instituciją. Familistikos mokslas Lietuvoje buvo papildytas monografijomis, studijų knygomis ir vadovėliais, iš kurių galėjo mokytis visi, besirūpinantys rengimosi šeimai, gyvenimo joje, jos stiprinimo klausimais. Ypač svarūs J. Uzdilos⁸, Z. Bajoriūno⁹, K. Miškinio¹⁰ darbai. Paskelbta nemažai siauresnės apimties publikacijų: J. Vailionio¹¹, R. Braslauskienės¹² ir kt.

Dėl įvairių priežasčių blogėjant Lietuvos demografinėi situacijai, ypač įsijungus į Vakarų Europos karines ir ekonomines struktūras, visuomenei tampant vis atviresne, Lietuvoje pradėta platinti informacija apie tam tikras Vakarų pasaulyje susiformavusias tradicinės šeimos irimo tendencijas – tai buvo viena iš priežasčių, dėl kurių požiūris į tradicinę šeimą ėmė keistis. Pastaruoju metu tradicinė šeima ir jos šalininkai Lietuvoje patiria tikrai didelius iššūkius. Tradicinės šeimos būklė nagrinėjama įvairiais aspektais: konkubinato iššūkius šeimai tyrė K. Meilius, J. Juškevičius, A. Širinskienė¹³. Asmenybės ugdymą šeimoje šiuolaikinio reliatyvizmo sąlygomis tyrinėjo E. Danilevičius¹⁴. Meilės ir santuokos temai savo tyrimus skyrė A. Maslauskaitė¹⁵. Apie iššūkius šeimos politikai rašė V. Stankūnienė, A. Jonkarytė, S. Mikulionienė¹⁶. Sociokultūrinių pokyčių Lietuvoje įtaką formuojant jaunimo požiūrį į krikščionišką šeimą tyrė I. Jonutytė, J. Gelžinienė¹⁷. Bendrąsias tradicinės šeimos kūrimo problemas nagrinėjo J. Uzdila¹⁸, K. Miškinis¹⁹, M. Gaigalienė²⁰, V. Žemaitis²¹. Apie šeimos mikroklimato reikšmę vaikų auklėjimui rašė L. Rupšienė²². Rengimo šeimai etikos problemas svarstė G. Skujienė ir A. Steponėnienė²³. Bešeimio vaiko globos teorinius metmenis pateikė V. Pabedinskienė²⁴. Tėvų bendravimo su vaikais stilių įtaką vaikų mokymosi pažangumui tyrinėjo A. Pugevičius, M. Stepanauskienė²⁵.

Šeima ir jos problemos visada buvo svarbios Katalikų Bažnyčiai. Aukščiausi Katalikų Bažnyčios hierarchai ne tik skiria tikėjimo bendruomenėms ganytojiškus laiškus, bet ir dalyvauja šeimai skirtuose renginiuose. Šventasis Tėvas Benediktas XVI 2006 m. liepos mėnesį dalyvavo 5-ajame pasaulio šeimų susitikime²⁶. Apie šeimos atgimimą daug diskutuota 2006 m. gegužės 9–11 d. Kijeve vykusiame XXII tarptautiniame kongrese „Už šeimą“²⁷. Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centro narių organizuotoje stovykloje vyko diskusijos apie šeimos misiją ir ryšį su Bažnyčia²⁸.

Tyrinėti šių dienų jaunimo nuostatas ir požiūrį į tradicinę šeimą aktualu ir tikslinga, nes nuo šiuolaikinio jaunimo priklausys tradicinės šeimos likimas artimiausioje ateityje. Deja, šios srities tyrimų Lietuvoje atlikta mažai. Klystančiajam, nepripažįstančiajam šeimai kaip vertybės, jos vaidmens visuomenės ir žmogaus gyvenime, reikia padėti jam priimti tikrąsias vertybes ir pagal jas gyventi, suprasti žmogaus esmę, pagrindinę jo misiją šiame pasaulyje.

Šio tyrimo objektas – jaunimo požiūris į tradicinę šeimą ir ugdomasias jos funkcijas
Tikslas – iširti akademinio jaunimo požiūrį į tradicinę šeimą vertybiniu aspektu.

Uždaviniai:

1. Apibūdinti žymių pasaulio žmonių nuostatas, atitinkančias krikščioniškąją požiūrį į tradicinę šeimą.

2. Atskleisti šių dienų akademinio jaunimo požiūrą į tradicinės šeimos vertę.

Metodai – mokslinė analizė, naratyvinis metodas, apibendrinimas, apklausa raštu, sisteminimas.

1. Žymių pasaulio mąstytojų mintys apie šeimą

Klasikinių sentencijų apie tradicinę šeimą, jos vaidmenį žmogaus gyvenime, paskirtį, specifinius šeimos narių santykius galima aptikti daugelio žymių pasaulio žmonių – menininkų, rašytojų, filosofų, švietėjų – darbuose. Tokios sentencijos renkamos, grupuojamos, leidžiami jų rinkiniai, nes jose apibendrinta vertingiausia žmonijos patirtis apie šeimą, vertybiniu požiūriu įprasmintos amžinos, pereninės idėjos²⁹. Šiame straipsnio skyrelyje tos sentencijos bandomos grupuoti įvairiais aspektais, kurie natūraliai išryškėja iš jų turinio.

Santykių šeimoje specifika. Senovės graikų filosofas Diogenas (*Diogenes Laertius*, V–IV a. pr. Kr.) teigė, jog tėvai ir vaikai neturi vienas kito prašyti, bet ir be prašymo turi vienas kitam paslaugiai duoti, ko reikia, čia pirmenybė priklauso tėvui. Romėnų poetas, mimografas Publicijus Siras (I a. pr. Kr.) rašė, kad abipusis palankumas yra pati artimiausia giminytė. Apie glaudžius šeimos ryšius, privalomus gerai, tvirtai šeimai ir liudijančius apie tokią šeimą, ispanų rašytojas M. de Servantesas (1547–1616) rašė, kad gerų sutuoktinių yra dvi sielos, bet viena valia, tuo parodydamas sutuoktinių individualumą, bet drauge ir vieningą tikslų siekimą. Vokiečių filosofas G. V. Hegelis (*Hegel*, 1770–1831) pažymėjo, kad santuoka yra teisėta dorybinga meilė, o toks jos apibūdinimas atmeta visa, kas joje laikina, užgaido ir subjektyvu. Prancūzų rašytojas, karo lakūnas A. de Sent-Egziuperi (1900–1944) rašė: „Tu atsakai visiems laikams už tą, kurį prisijaukinai“, „Mylėti nereiškia žiūrėti vienas į kitą, tai reiškia žiūrėti viena kryptimi“³⁰.

Šeimos funkcija – auginti vaikus. Graikų dramaturgas Menandras (*Menandros*, apie 343 – apie 291 pr. Kr.) aiškino, kad sutuoktinių „tarpusavio meilė stiprina vaikai“. Prancūzų literatūrologas, rašytojas Š. O. de Sent-Bevas (1804–1869) pažymėjo: „Jeigu artėjant keturiasdešimčiai metų kambario nepripildo vaikų balsai, tai jį užpildo slogumas“. „Vaikai – sveikos santuokos viršūnė“, rašė R. Noibertas, vokiečių sociologas, gydytojas. Vaikų auginimo prasmę įvertino švedų rašytoja S. Lagerliof (1858–1940): „Vaikas, kuris teikia laimės savo tėvui ir motinai, yra geriausia, ką mūsų akys gali regėti“³¹.

Šeima – visuomenės ląstelė. Tokią mintį kėlė prancūzų rašytojas O. de Balzakas (*H. de Balzac*, 1799–1850): „Šeima visada bus visuomenės pagrindas“, prancūzų rašytojas V. Hugo (1802–1885) teigė, jog šeima yra visuomenės kristalas. JAV pedagogas F. Adleris (*Adler*, 1851–1933) nurodė: „Šeima – tai miniatiūrinė visuomenė, nuo kurios vientisumo priklauso visos didelės visuomenės saugumas“. „Tautos ateitis – motinų rankose“, įspėjo prancūzų rašytojas O. de Balzakas³².

Šeima – auklėjimosi mokykla. Romėnų politikos veikėjas, filosofas M. T. Ciseronas (*Marcus Tullius Cicero*, 106–43 pr. Kr.) paliko klasikinę sentenciją: „Meilė tėvams – visų

dorybių pagrindas“. Romėnų istorikas P. K. Tacitas (*Publius Cornelius Tacitus*, apie 55–120) atkreipė dėmesį, kad šeimos atmosfera ir gera dvasia priklauso nuo jos narių pastangų – pasirūpinti normalia šeimos reikalų eiga dažnai ne lengviau negu valdyti provinciją. „Daugiamoteris panašus į tą, kuris išpažįsta kelias religijas; jo tikėjimas išsibarsto ir žūva“, nurodė E. Svedenborgas, švedų mokslininkas, teosofas, rašytojas (1688–1772). Šveicarų rašytojas A. F. Amjelis (*Amiel*, 1821–1881) teigė, kad santuoka turi būti begalinis abipusis auklėjimas. Amerikiečių rašytoja Fuller (1810–1880) išplėtė auklėjimo turinį: „Jokio namo negalime laikyti žmogaus būstu, kol jame nėra peno ne tik kūnui, bet ir protui“. Latvių rašytojas J. Rainis (tikr. *Pliekšanas*, 1865–1929) akcentavo abipusę ugdomąją tėvų ir vaikų sąveiką: „Iš pradžių mes mokome savo vaikus. Paskui patys iš jų mokomės. Kas nenori to daryti, atsilieka nuo savų laikų“. Prancūzų rašytojas A. de Monterlanas (tikr. *de Milonas*, 1896–1972) nurodė, kad namų židinys turi būti ne gyvenamoji vieta, o vieta, į kurią mes visada sugrįžtame³³.

Tėvai – auklėtojai. Senovės graikų dramaturgas Menandras (*Menandros*, apie 234 – apie 291) rašė, kad tėvas yra tas, kuris auklėja, o ne tas, kuris pagimdo. Prancūzų švietėjas Ž. Ž. Ruso (*Rousseau*, 1712–1778) nurodė tėvų daromas vaikų auklėjimo klaidas: „Ar žinote, koku visų tinkamiausiu būdu galite padaryti savo vaiką nelaimingą? Jis turi suprasti, kad būtų tenkinami visi jo norai“. Kaip svarbu suprasti vaiką, tėvams priminė austrų rašytoja M. fon Ebner Ešenbach (*von Ebner-Eschenbach*; 1830–1916): „Blogas tas vaikų auklėtojas, kuris neprisimena savo vaikystės“. Nors Ž. Ž. Ruso buvo laisvojo auklėjimo šalininkas, tačiau jis pripažino, kad tėvai turi valdyti vaikų auklėjimą: „Jeigu nusileisite vaikui, jis taps jūsų valdovu, ir norint priversti jį paklusti, jums teks su juo nepaliaujamai derėtis“. Indų rašytojas R. Tagorė (1861–1941) pabrėžė jausmų taurinimo uždavinį: „Neįmanoma užauginti tobulo žmogaus neugdant grožio jausmo“. XIX a. prancūzų rašytojas O. de Balzakas sakė, jog tas, kuris nori gerai išauklėti savo vaikus, yra pasmerktas visuomet laikytis teisingų pažiūrų. XIX a. pradžios vokiečių kompozitorius L. van Bethovenas (*Beethoven*) ragino tėvus: „Auginkite savo vaikus tik dorus: tik dorybingumas gali atnešti laimę“³⁴.

Motina – auklėja. O. de Balzakas labai vertino motinos dorovingumą: motinos širdis – tai bedugnė, kurios gelmėse visuomet atsiras atlaidumo. Anglų rašytojas V. Tekerėjus (*Thackeray*, 1811–1863) pabrėžė motinos autoritetą: „Motina – tai Dievo vardas mažų vaikų lūpose ir širdyse“. Vokiečių filosofas G. F. Hėgelis rašė: „Kūdikystėje visų svarbiausias motinos auklėjamas vaidmuo, nes moralė turi tapti jausmu“.

Tėvo auklėjamas vaidmuo. Demokritas (*Demokritos*, apie 460–370 pr. Kr.) rašė, kad „protingas tėvo elgesys – geriausias pamokymas vaikams“. Ugdomąjį tėvo vaidmenį su-reikšmino anglų poetas Dž. Herbertas (*Herbert*, 1593–1633): „Vienas tėvas reiškia daugiau negu 100 mokytojų“.

Pavyzdžio auklėjamas vaidmuo. Vienas iš senovės Graikijos išminčių, politinis veikėjas ir poetas Pitakas (*Pitacos*, apie 650 – apie 500 pr. Kr.) apibendrina žmonijos sukauptą išmintį, iškėlė daugelio tautų liaudies pedagogikoje įprasmintą idėją: „Ką tu padarysi savo tėvams, to paties lauk ir iš savo vaikų.“ Ž. Ž. Ruso akcentavo visos aplinkos auklėjamąjį vaidmenį: „Žmogaus auklėjimas prasideda vos gimus; jis dar nekalba, dar neklauso, o jau mokosi. Patirtis ankstesnė už mokymąsi“. Tokia pati lenkų pedagogo, rašytojo J. Korčako minties esmė: „Daugelis vaikų žaidimų – rimtas suaugusiųjų veiklos pamėgdžiojimas“³⁵.

Auklėjimo klaidos. XX a. prancūzų rašytojas A. Morua (*Maurois*, tikr. *Emilis Herkogas*, 1885–1967) pažymėjo, kad mokyklos draugai yra geresni auklėtojai, nes jie negailėstingi. To paties amžiaus vokiečių filosofas G. F. Hėgelis pripažino, jog iš visų apskritai amoralių poelgių elgimasis su vaikais kaip su vergais yra amoraliausias. Prancūzų švietėjas, rašytojas Ž. Ž. Ruso teigė, jog auklėjant kartais pasitaiko per didelio griežtumo ir per didelio nuolaidumo: ir vieno, ir kito reikia vienodai vengti. XVIII a. prancūzų filosofas D. Didro (*Diderot*, 1713–1784) rašė apie nedorą tėvų meilę vaikams: tėvai myli vaikus rūpestinga, atlaidžia meile, o ši juos tvirkina. Esama kitokios meilės – atidžios ir ramios, kuri ugdo dorą. Tokia ir yra tikra tėvo meilė. XIX a. vokiečių rašytojas B. Auerbachas (*Auerbach*) sakė: kad ir ką bedarytų žmogus, net patys žymiausieji darbai nieko neverti, jei jis neatlieka savo pareigų tėvams. Anglų rašytojas V. Tekerėjus apibendrintai įvertino tėvų vaidmenį auklėjant vaikus: „Pasėję poelgi, nupjausite įprotį, pasėję įprotį, nupjausite charakterį, pasėję charakterį, nupjausite likimą“. Prancūzų rašytojas Ž. Žuberbas (*Jobert*, 1754–1824) įspėjo tėvus, kad „auklėjant vaiką reikia galvoti apie jo būsimą senatvę“³⁶.

Taigi tiek senovės mąstytojų, tiek naujųjų ir naujausiųjų laikų švietėjų, politikų, rašytojų, pedagogų ir kitų žymių veikėjų mintys apie šeimą atskleidžia šeimos sampratą: šeima klasikų darbuose interpretuojama kaip tam tikra bendruomenė, visuomenės ląstelė, svarbiausias vienetas. Šeimoje vyrauja specifiniai santykiai, grįsti rūpinimusi vieni kitais, supratimu, natūraliu auklėjimu ir auklėjimusi – suaugusieji auklėja jaunesnius ir drauge mokosi iš jų. Šeimos funkcionavimo prasmė – vaikų auginimas, teikiantis džiaugsmą ir palaimą. Auklėtojų funkcijas atlieka abu tėvai Abiejų bendravimo, elgesio gyvenimo būdo pavyzdžio auklėjamas vaidmuo ypač didelis, todėl tėvų daromos auklėjimo klaidos pavojingos vaikų ateičiai.

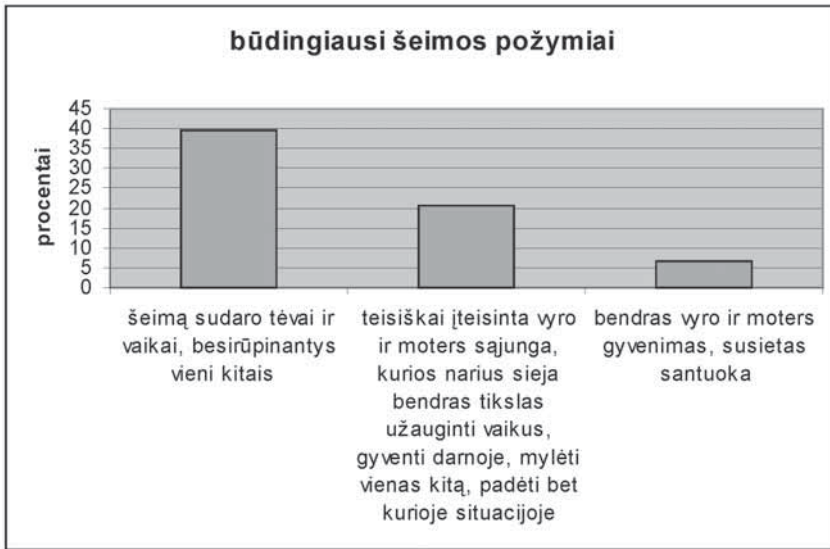
2. Akademinio jaunimo požiūris į tradicinės šeimos vertę

Tyrimo metodologija. Tyrimas – žvalgomasis. Jame dalyvavo 130 Klaipėdos universitete studijuojančių pagal Vaikystės pedagogikos programą 21–23 metų amžiaus studentų, iš jų 12,3 proc. vyrų ir 87,7 proc. – moterų. Buvo išdalinta 130 anketų ir visos gražintos užpildytos. Kiekvibiškai esant skirtingam lyčių santykiui, rezultatai sumuojami, neatsižvelgiant į lytį. Anketą sudarė 15 klausimų, iš jų 4 – demografinio pobūdžio, 6 – uždaro tipo, 5 – atviro tipo klausimai. Akademinis jaunimas apsvarstė klausimus ir atsakinėjo į juos visiškoje pasitikėjimo atmosferoje.

Buvo domėtasi, **kaip studentai suvokia šeimos esmę**. Atsakymus galima suskirstyti į tris grupes. Pirmosios grupės atsakymai rodo, kad šiek tiek mažiau nei pusės studentų nuostatos atitinka tradicinės šeimos esmę arba yra artimos jai, atspindi būdingiausius tokios šeimos požymius (žr. 1 pav.).

Tradicinėje šeimoje yra abu tėvai. Šeimos narių santykiams būdingas rūpinamasis vienas kitu, išpareigojimas, pagalba, išgyvenimas dėl sėkmių ir nesėkmių. Tokioje šeimoje vyro ir moters sąjunga įteisinta teisiškai. Sutuoktinius sieja bendras tikslas užauginti vaikus, gyventi darnoje, mylėti vienas kitą, padėti bet kurioje situacijoje.

Antrosios grupės atsakymuose šeima interpretuojama kaip ugdomoji institucija ir mažiausias visuomenės sociumas, pasižymintis savo individualiu išskirtinumu:

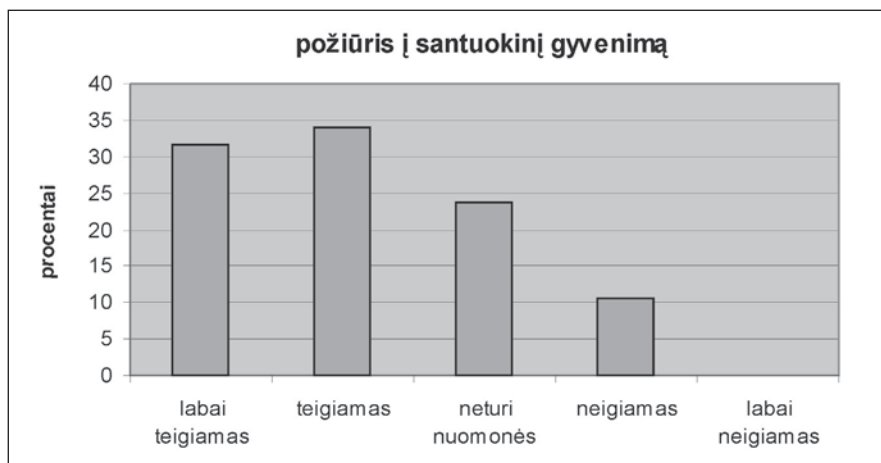
1 pav. Šeimos esmė studentų požiūriu

- uždara kelių žmonių sąjunga – 3,96 proc.;
- mažiausia visuomenės ląstelė – 5,28 proc.;
- atskira valstybė su savais įstatymais – 6,6 proc.;
- maža ugdymo institucija, kurioje yra abu tėvai ir vaikai – 9,24 proc.;
- savita bendruomenė su savais papročiais, tradicijomis, problemomis – 7,92 proc.;
- institucija, kuri ugdo žmones ir ruošia juos visoms gyvenimo situacijoms – 6,6 proc.;
- mažiausia visuomenės grupė, pagrindinė vaiko auklėtoja – 11,88 proc.;
- socialinis vienetas, kurį sudarantys žmonės yra apsisprendę išlaikyti save ekonomiškai ir kurti saugią socialinę aplinką – 3,96 proc.;
- pirmoji ar artimiausia vaiko aplinka, kurioje jis mokosi ir įgyja patirties – 13,2 proc.

Mažiau konkretūs yra tie atsakymai, kurių turinys tik iš dalies apima tradicinės šeimos elementus. Iš jų neaišku, ar šeimos paskirtis yra auginti vaikus, ar šeima santuokinė, juridškai įteisinta ir kt.:

- dviejų žmonių sąjunga – 1,32 proc.;
- dviejų žmonių gyvenimas, pagrįstas didele atsakomybe – 2,64 proc.;
- vyro ir moters partnerystė – 2,62 proc.;
- glaudžiai bendraujantys žmonės, kurie vienas kitu pasitiki – 2,62 proc.;
- šeimą sudaro vyras ir moteris, susituokę arba ne, gali turėti vaikų arba ne – 3,96 proc.

Trečiosios grupės atsakymai yra dar labiau nutolę nuo klausimo esmės. Šeima juose aiškinama vertybiniu, gyvenimo prasmės, tarpusavio santykių aspektais:

2 pav. Studentų požiūris į santuokinį gyvenimą

- gyvenimo prasmė – 2,64 proc.;
- pati didžiausia vertybė gyvenime – 9,24 proc.;
- tai – laimė, saulė, geri santykiai – 2,64 proc.;
- pasitikėjimas, palaikymas, paguoda, parama – 6,6 proc.;
- neatsako – 7,92 proc.

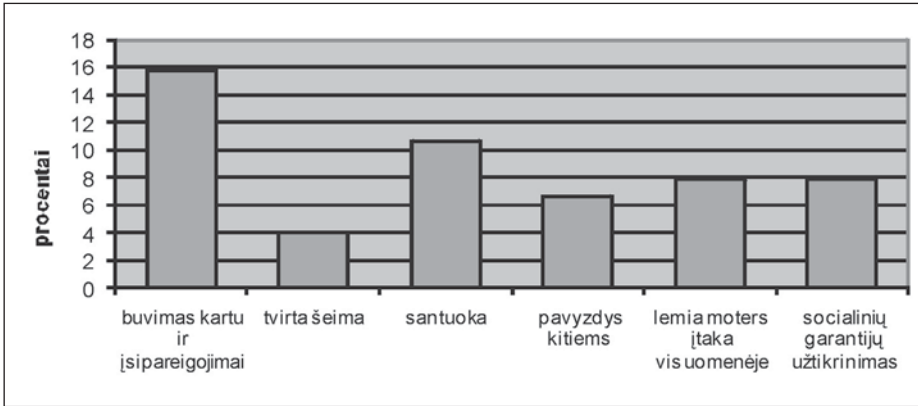
Akademinis jaunimas išreiškė savo **požiūrį į santuokinį gyvenimą** (žr. 2 pav.).

Antrajame paveiksle pateikti tyrimo duomenys rodo, kad tarp studentų vyrauja teigiama nuostata į santuokinį gyvenimą – tai patvirtina daugiau kaip pusės studentų atsakymai. Tektų manyti, kad dėl įvairių priežasčių – dėl menko dėmesio šeimos problemoms ar kitų veiksnių įtakos – beveik ketvirtadalis studentų šiuo klausimu neturi nuomonės. Dešimtadalis studentų gyvenimą susituokus vertina neigiamai. Panašios nuostatos iš dalies atsiskleidė analizuojant kitus tyrimo duomenis.

Jaunimo požiūrio į šeimos kūrimą formavimosi veiksniai. Atsakinėdami respondentai laisvai pasirinko keletą iš pateiktų atsakymų variantų, be to, remdamiesi savo patirtimi, turėjo galimybę pateikti ir savus atsakymus. Atsakymai rodo, kad:

- tėvų pavyzdys šeimos kūrimo klausimais yra didžiausias – 52 proc.;
- didelę įtaką jaunimui daro visuomenėje vyraujantis požiūris į šeimą – 30 proc.;
- nemažai daliai svarbi ir bendraamžių nuomonė – 15 proc.;
- tam tikrą vaidmenį vaidina knygos – 13 proc.;
- tokį patį vaidmenį kaip ir knygos atlieka krikščioniškas tradicinis požiūris į šeimą – 13 proc.;
- dalis studentų prisipažįsta, kad gauna mažai informacijos apie šeimos kūrimo principus – 13 proc.

Taigi atliekant šviečiamąjį darbą svarbus vaidmuo tenka ir mokyklai, ir universitetams, ir kitoms institucijoms.

3 pav. Šeimos kaip socialinio vieneto buvimo svarba

Kokie gyvenimo tradicinėje šeimoje privalumai? Tai atviro tipo klausimas, į kurį studentai turėjo galimybę atsakyti taip, kaip jie iš tikrųjų galvoja. Studentai pažymėjo daugelį teigiamų gyvenimo tradicinėje šeimoje aspektų (žr. 3 pav.).

Trečiajame paveiksle pateikti duomenys patvirtina, kad didžioji akademinio jaunimo dalis tradicinę šeimą laiko vertybe, svarbiu žmogaus gyvenimo fenomenu, teikiančiu žmogui daug privalumų.

Galima išskirti grupę atsakymų, liudijančių, kad studentams yra labai aktualus prigimtinių žmogaus poreikių tenkinimas, tai pirmiausia įmanoma šeimoje. Žmogaus prigimtis natūraliai reikalauja santarvės, teigiamų santykių išgyvenimo. Šeima jaunimui labai reikalinga, nes tik joje garantuojamas žmogaus fizinis, dvasinis, emocinis saugumas. Šeimoje norisi būti dėl pastovumo, patikimumo. Joje padedama, užjaučiama, mylima, glbojama, ugdoma atsakomybė vienu už kitus ir vienu prieš kitus, nuoširdumas, palaikymas, pasitikėjimas (žr. 4 pav.).

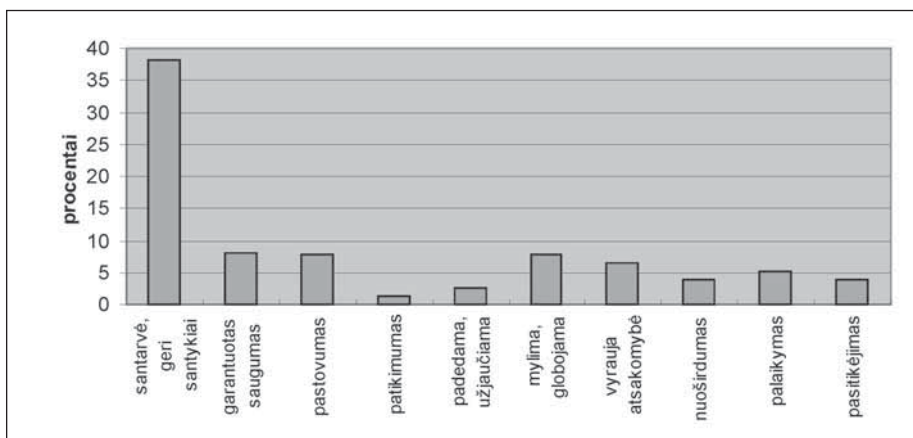
Studentai pabrėžia auklėjamąją šeimos vaidmenį, išskiria keletą pagrindinių ir tikrai vertingų kriterijų, kuriais matuoja šeimos įtaką bręstančiai asmenybei:

- vaikai gyvena su tėvais – 6,6 proc.;
- ugdoma stipri asmenybė, visi nariai tobulėja – 19,8 proc.;
- vaikai auga visavertėje šeimoje – 5,28 proc.;
- lengviau išmokstama pritapti visuomenėje – 3,9 proc.

Atsakymai į klausimą **Kokie gyvenimo tradicinėje šeimoje trūkumai?** taip pat diferencijuoti.

Grupė trūkumų yra susijusi su bendro socialinio gyvenimo šeimoje dalykais, netinkamai pasiskirstytomis pareigomis, įsipareigojimais, atsakomybe už šalia esančiuosius, visiškos laisvės nebuvimu:

- monotoniškas gyvenimas, rutina – 39,6 proc.;
- bendri rūpesčiai, atsakomybė už kitus, pareigų kitiems vykdymas ir priklausymas nuo jų – 46,2 proc.;
- sunkios moters pareigos – 9,24 proc.;

4 pav. Dvasinio gyvenimo, psichologinio ir emocinio komforto sąlygos

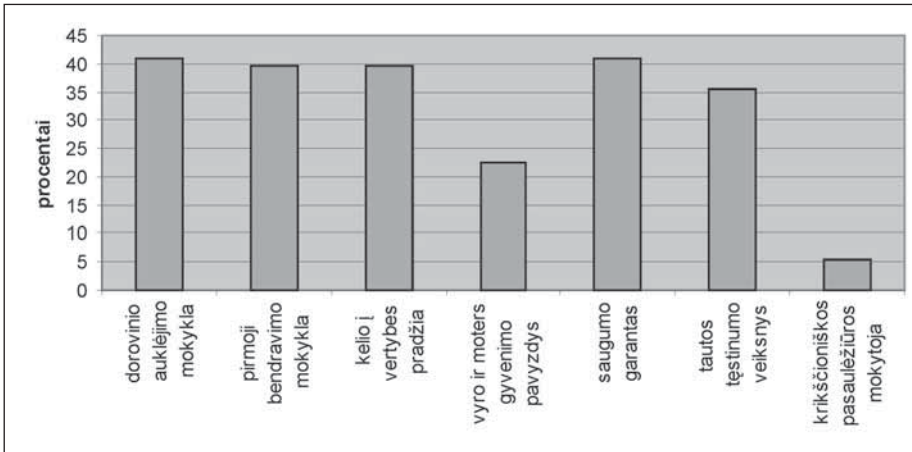
• ne visada patenkinami individualūs poreikiai, pvz., siekiant karjeros – 10,56 proc. Studentai taip pat minėjo nepakankamą moralinį pasirengimą ir brandą šeimai kurti ir joje gyventi, ekonomines problemas, neorganizuotumą ir kt.:

- kartais nesutampa charakteriai – 6,65 proc.;
- nesantaika, girtavimas – 7,92 proc.;
- nesupratimas – 5,28 proc.;
- nepasitikėjimas, neištikimybė – 9,24 proc.;
- nepagarba – 7,92 proc.;
- tėvų nebuvimas su vaikais – 6,6 proc.;
- pinigų trūkumas – 2,64 proc.;
- įvairūs sunkumai – 7,92 proc.;
- ketvirtadalis respondentų teigia, kad jokių problemų nėra;
- neatsako – 3,96 proc.

Kas griaua šeimos pamatus? Studentai rinkosi įvairius jiems pateiktus atsakymų variantus:

- ekonominiai sunkumai – 48,84 proc.;
- noras gyventi nepriklausomai – 38,28 proc.;
- charakterių nesutapimas – 60,72 proc.;
- ilgi sutuoktinių išsiskyrimai – 34,32 proc.;
- nepakankamas moralinis pasirengimas gyventi šeimos gyvenimą – 68,64 proc.;
- vaikų nebuvimas – 17,16 proc.

Šeima yra... Pasirinkdami klausimyne pateiktus teiginius studentai laikėsi tų pačių nuostatų, kurias išdėstė atsakydami į klausimą apie šeimos esmę. Kaip matyti 5 lentelėje, atsakymams jie pasirinko tikrai klasikinius teiginius, jau minėtus ir didžiųjų mąstytojų darbuose (žr. 1 skyrių). Didžioji atsakymų dauguma susijusi su svarbia šeimos funkcija – doroviniu vaikų auklėjimu. Šeimą respondentai interpretuoja kaip socializavimosi instituciją – bendravimo mokyklą. Vertingas teiginys yra tas, jog šeima beveik pusei studentų

5 pav. Tradicinės šeimos samprata

tampa kelio į vertybes pradžia, joje matomas vyro ir moters bendro gyvenimo pavyzdys. Kitos šeimos charakteristikos taip pat reikšmingos: ji – saugumo garantas, tautos tęstinumo veiksnys, krikščioniškos pasaulėžiūros mokytoja (žr. 5 pav.).

Į klausimą *Kokios yra šeimos funkcijos?* studentai atsakinėjo labai aktyviai, pasirinko daugelį atsakymų variantų, taip pritardami jų turiniui: daugiausia studentų pasisakė už funkciją „auklėti vaikus“ – 66 proc. Minima ugdomoji funkcija interpretuojama platesnėje socialinėje erdvėje:

- tobulėti patiems kaip žmonėms – 43,56 proc.;
- siekti dvasinių vertybių – 15,84 proc.;
- būti pavyzdžiu kitoms šeimoms – 30,36 proc.;
- padėti kitoms šeimoms gyventi santarvėje – 14,52 proc.;
- dalyvauti tautos ir visuomenės gyvenime – 26,4 proc.;
- neatsakė – 1,32 proc.

Kas būdinga moderniai šeimai? Į šį atvirą klausimą studentai pateikia įvairių atsakymų, rašo apie tokios šeimos esmę, bruožus, gyvenimo būdą ir kt. Išskirtinos trys tipiškios tokios šeimos charakteristikos.

Aiškindami modernios šeimos esmę respondentai remiasi Vakarų pasaulyje besireiškiančiomis naujomis pažiūrų į šeimos kūrimą tendencijomis. Taip suprantamai šeimai ir jos nariams būdingas laisvas gyvenimo būdas, mažiau susaistytas išsipareigojimais:

- nesusituokę žmonės gyvena laisvi, nevaržo vienas kito, siekia karjeros – 20,8 proc.;
- gali turėti vaikų – 52,8 proc.;
- atskirai leidžia laisvalaikį – 11,88 proc.;
- neturi materialinių išsipareigojimų vienas kitam – 7,92 proc.;
- laikosi naujo požiūrio į šeimos kūrimą – 6,6 proc.

Kita studentų pateikta modernios šeimos charakteristika artimesnė tradicinės šeimos

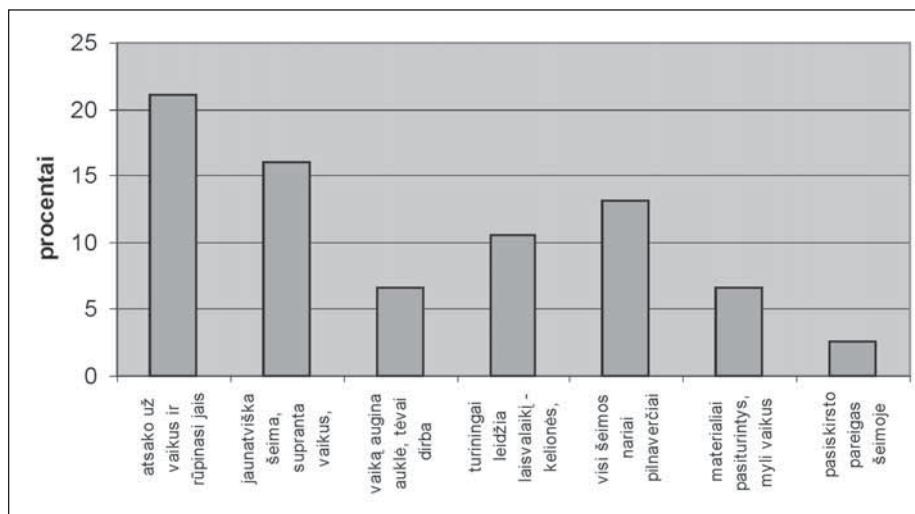
sampratai. Akcentuojamas teigiamas psichologinis šeimos klimatas ir humaniškas požiūris į žmogų, jo ugdymą. Tėvai atsako už vaikus ir rūpinasi jais. Ši šeima jaunatviška, tėvai supranta vaikus (žr. 6 pav.).

Kitais teiginiais apibūdinama ekonomiškai stipri šeima, sugebanti greitai reaguoti į gyvenimo kaitą:

- naujų požiūrių šeima – 15,84 proc.;
- atvira naujovėms – 7,92 proc.
- moka prisitaikyti prie gyvenimo naujovių – 11,88 proc.;
- vyras prižiūri vaikus, motina dirba – 7,92 proc.;
- vyras – verslininkas, žmona – karjeristė, vaikai gimsta vėlai – 9,24 proc.;
- žmonai svarbi materialinė, visuomeninė padėtis – 14,4 proc.;
- neatitinka tradicinės šeimos vertybių – 7,92 proc.;
- neatsakė – 13,2 proc.

Koks Jūsų šeimos idealas? Akademinio jaunimo kuriamas šeimos idealas labiau orientuotas į tradicinę šeimą, kurioje tenkinami prigimtiniai žmogaus poreikiai – meilės, globos, palankumo, nuoširdumo, rūpinimosi vienas kitu. Taip pat minimas humaniškas požiūris į vaikų ugdymą, šeimos kaip pagrindinio ugdymo veiksnio misijos vykdymas:

- santuokinė šeima, auginanti vaikus – 26,4 proc.;
- šeima augina vaikus, visi myli vienas kitą ir rūpinasi vienas kitu – 26,4 proc.;
- šeimoje vyrauja šiltas, malonus bendravimas ir santarvė bei pagarba – 26,4 proc.;
- šeimoje viskas bendra ir visi klausimai sprendžiami bendrai – 15,84 proc.;
- šeima yra visapusiškai apsirūpinusi, suprantanti vaikus – 9,24 proc.;
- rūpestingas vyras, karjera, vaikai, džiaugsmas – 19,8 proc.;
- dirbanti šeima, kurioje niekas nieko nevaržo ir vienas kitam padeda – 10,56 proc.;
- puikūs namai, ištikimi, darbštūs tėvai ir tokie patys vaikai – 6,6 proc.;

6 pav. Modernėjanti tradicinė šeima

- išauklėti vaikai – 13,2 proc.;
- tradicinė šeima – 3,96 proc.;
- laiminga šeima – 3,92 proc.;
- šeima be vaikų – 1,32 proc.;
- neturi nuomonės – 6,6 proc.;
- dar kuria savo šeimos idealą – 1,32 proc.;
- neatsakė – 9,24 proc.

Studentų kuriamas šeimos idealas iš esmės atitinka tradicinės šeimos požymius.

Išvados

1. Tiek senovės mąstytojų, tiek naujųjų ir naujausiųjų laikų švietėjų, politikų, rašytojų, pedagogų ir kitų žymių veikėjų mintys apie šeimą atskleidžia šeimos sampratą: šeima klasikų darbuose suvokiama kaip tam tikra bendruomenė, visuomenės ląstelė, svarbiausias vienetas. Šeimoje vyrauja specifiniai santykiai, grįsti šeimos narių rūpinimusi vienas kitu, supratimu, natūraliu auklėjimu ir auklėjimusi – suaugusieji auklėja jaunesnius ir drauge mokosi iš jų. Šeimos funkcionavimo prasmė – vaikų auginimas, teikiantis džiaugsmą ir palaimą. Auklėtojų funkcijas atlieka abu tėvai. Jų bendravimo, elgesio, gyvenimo būdo pavyzdžio auklėjamasis vaidmuo ypač svarbus, todėl tėvų daromos klaidos pavojingos vaikų ateičiai.

2. Tarp studentų vyrauja tradicinis arba jam artimas šeimos supratimas, atspindintis būdingiausias tokios šeimos požymius: šeimą sudaro tėvai ir vaikai, besirūpinantys vienas kitu; šeima – teisiškai įteisinta vyro ir moters sąjunga, kurios narius sieja bendras tikslas užauginti vaikus, gyventi darnoje, mylėti vienas kitą, padėti bet kokiaje situacijoje, vyro ir moters gyvenimas yra susietas santuoka. Grupė studentų šeimą suvokia kaip ugdomąją instituciją, mažiausią visuomenės sociumą, pasižymintį savo individualumu, išskirtinumu. Akademinio jaunimo požiūris į santuokinį gyvenimą labai įvairus: trečdalis respondentų požiūris labai teigiamas, kito trečdalis – teigiamas, maždaug ketvirtadalis neturi nuomonės, dešimtadalis santuokinį gyvenimą vertina neigiamai.

3. Jaunimo požiūriui į šeimos kūrimą formuoti įtakos turi įvairūs veiksniai: pusė studentų gyvenime didžiausią vaidmenį vaidina tėvai, taip pat svarbus visuomenėje vyraujantis požiūris į šeimą, bendraamžių nuomonė, knygos, krikščioniška tradicinės šeimos samprata.

4. Studentai pabrėžė gyvenimo tradicinėje šeimoje privalumus. Pirmiausia šeima svarbi kaip socialinis vienetas, turintis daugybę raiškos aspektų: buvimą kartu ir išpareigojimus, šeimos tvirtumą, santuoką, buvimą pavyzdžiu kitiems. Šeima lemia moters įtaką visuomenėje, užtikrina socialines garantijas. Didelis tradicinės šeimos privalumas yra tas, kad joje sudaromos dvasinio gyvenimo, psichologinio, emocinio komforto sąlygos. Pabrėžiamas auklėjamasis šeimos vaidmuo.

5. Tradicinės šeimos pamatus griauna įvairūs veiksniai. Pagrindiniai šie: ekonominiai sunkumai, noras gyventi nepriklausomai, charakterių nesutapimas, ilgi sutuok-

tnių išsiskyrimai, nepakankamas moralinis pasirengimas gyventi šeimos gyvenimą, vaikų nebuvimas.

6. Šeima jaunimui yra dorovinio auklėjimo mokykla, pirmoji bendravimo mokykla, kelio į vertybes pradžia, vyro ir moters gyvenimo pavyzdys, saugumo garantas, tautos tęstinumo veiksnys, krikščioniškos pasaulėžiūros mokytoja.

7. Modernia laikoma tokia šeima, kurioje vyrauja teigiamas psichologinis klimatas ir humaniškas požiūris į žmogų, jo ugdymą. Modernios šeimos nariams būdingas laisvas gyvenimas, mažiau susaistytas įsipareigojimais. Moderni – tai kartu ir ekonomiškai stipri šeima, sugebanti greitai reaguoti į gyvenimo pokyčius.

8. Akademinio jaunimo kuriamas šeimos idealas labiau orietuotas į tradicinę šeimą, kurioje tenkinami prigimtiniai žmogaus poreikiai – meilės, globos, saugumo, nuoširdumo, rūpinimosi vienas kitu. Taip pat minimas humaniškas požiūris į vaikų ugdymą, šeimos kaip pagrindinio ugdymo veiksnio pareigų vykdymas. Apibendrinant galima teigti, kad studentų požiūris į tradicinę šeimą yra pozityvus ir ji laikoma vertybe.

NUORODOS

- ¹ Šerkšnas A. Lietuviška šeima ir charakterio ugdymas // Naujoji Romuva. 1935. Nr. 3. P. 49–51.
- ² Šalkauskis S. Bendroji pedagogika. Raštai. T. 6. Vilnius: Mintis. 1998.
- ³ Maceina A. Krikščioniškojo ugdymo idealas // Židinys. 1937. Nr. 1. P. 237–239.
- ⁴ Yla S. Mergaičių pasaulis. Kaunas. 1935.
- ⁵ Reinyns M. Auklėjimo kryptys // Lietuvos mokykla. 1928. Nr. 1. P. 5–8.
- ⁶ Pečkauskaitė M. Motina – auklėtoja // Raštai. I t. Kaunas. 1926.
- ⁷ Jonas Paulius II. Apaštališkoji adhortacija „Familiaris consortio“. Vilnius. 1981; Jonas Paulius II. Laiškas šeimoms „Gratissimum sane“. Vilnius. 1994.
- ⁸ Uzdila J. Dvasinis asmenybės ugdymas šeimoje. Vilnius: Akademija. 1993. P. 54–69.
- ⁹ Bajoriūnas Z. Šeimos edukologija. Vilnius: Jošara. 1997.
- ¹⁰ Miškinis K. Šeimos pedagogika. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 1993.
- ¹¹ Vailionis J. Šeima Biblijoje. Katalikų pasaulis. 1995. Nr. 1. P. 2–4.
- ¹² Braslauskienė R. Bešeimių vaikų ugdymo ypatumai // Lietuvos šeima: mokslinės-praktinės konferencijos pranešimų medžiaga. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas. 1995. P. 146–149.
- ¹³ Meilius K., Juškevičius J., Širinskienė A. Konkubinato iššūkiai šeimai // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 148–199.
- ¹⁴ Danilevičius E. Asmenybės ugdymas krikščioniškoje šeimoje šiuolaikinio moralinio reliatyvumo sąlygomis // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 82–107.
- ¹⁵ Maslauskaitė A. Meilė ir santuoka pokyčių Lietuvoje. Monografija. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas. 2004.
- ¹⁶ Stankūnienė V., Jonkarytė A., Mikulionienė S. ir kt. Šeimos revoliucija? Iššūkiai šeimos politikai. Vilnius. 2003.
- ¹⁷ Jonutytė I., Gelžinienė J. Sociokultūrinių pokyčių visuomenėje įtaka jaunimo požiūriui į krikščionišką šeimą // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 62–81.
- ¹⁸ Uzdila J. Lietuvių šeimotyra: kritinė familistinė XX a. panorama. Vilnius. 2001; Uzdila J. Menas kurti šeimą. Šiauliai: ŠU. 2001.
- ¹⁹ Miškinis K. Šeima žmogaus gyvenime. Kaunas: Aušra. 2003. P. 46–64.
- ²⁰ Gaigalienė M. Rengimo šeimai turinio plėtra remiantis būsimųjų mokytojų vertinimais // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: mokslas-studijos-mokykla. VII tarptautinės konferencijos mokslo darbai. Vilnius:

- VPU. 2000. P. 73–78, *Gaigalienė M.* Šeimos funkcijų supratimo sąlygiškumas // *Pedagogika*. 2001. Nr. 48. P. 50–59.
- ²¹ *Žemaitis V.* Šeimos etika. Vilnius: Rosma. 2005.
- ²² *Rupšienė, L.* Šeimos mikroklimatas kaip moksleivių mokymosi motyvacijos veiksnys // *Pedagogika*. 2002. Nr. 57. P. 147–154.
- ²³ *Skujienė G., Steponėnienė, A.* Šeimos etikos projekcija į mokyklą // *Pedagogika*. 2003. Nr. 65. P. 269–274.
- ²⁴ *Pabedinskienė R.* Vaiko globos teoriniai metmenys. *Pedagogika*. 2003. Nr. 74. P. 124–134.
- ²⁵ *Pugevičius A., Stepanauskienė M.* Tėvų auklėjimo stilių įtaka vaikų pažangumui // Šiuolaikinės kultūrinės dvasinės plėtros problemos. V tarptautinė konferencija. Kaunas: Akademija. 2001. P. 107–113.
- ²⁶ *Buika M.* Šventasis tėvas nesiliauja rūpintis šeimų gerove // XXI amžius. 2006. Nr. 52. P. 2–14.
- ²⁷ *Kapkanienė A., Kapkan V.* Tau, man, jiems – visoms šeimoms pasaulyje. // *Kristus ir pasaulis*. XXI amžiaus priedas Nr. 4. 2006. P. 3–4.
- ²⁸ *Burdulis J. K.* Šeima atgimsta tikėdama // XXI amžius. 2006. Nr. 61 (1461). P. 7.
- ²⁹ Įstabiausias mintys. *Sudarė N. Jakutytė*. Vilnius: UAB „Salykus“. 2006. P. 369–380.
- ³⁰ Ten pat. P. 369.
- ³¹ Ten pat. P. 375.
- ³² Ten pat. P. 376.
- ³³ Ten pat. P. 378.
- ³⁴ Ten pat. P. 379.
- ³⁵ Ten pat. P. 380.
- ³⁶ Ten pat. P. 370.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

- Bajoriūnas Z.* Šeimos edukologija. Vilnius: Jošara. 1997.
- Braslauskienė R.* Bešeimių vaikų ugdymo ypatumai // Lietuvos šeima: mokslinės-praktinės konferencijos pranešimų medžiaga. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas. 1995.
- Buika M.* Šventasis tėvas nesiliauja rūpintis šeimų gerove // XXI amžius. 2006. Nr. 52. P. 2–14.
- Burdulis J. K.* Šeima atgimsta tikėdama // XXI amžius. 2006. Nr. 61 (1461). P. 7.
- Danilevičius E.* Asmenybės ugdymas krikščioniškoje šeimoje šiuolaikinio moralinio reliatyvumo sąlygomis // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 82–107.
- Gaigalienė M.* Rengimo šeimai turinio plėtra remiantis būsimųjų mokytojų vertinimais // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: mokslas-studijos-mokykla. VII tarptautinės konferencijos mokslo darbai. Vilnius: VPU. 2000. P. 73–78.
- Gaigalienė M.* Šeimos funkcijų supratimo sąlygiškumas // *Pedagogika*. 2001. Nr. 48. P. 50–59.
- Gaigalienė M.* Šeimos funkcijų tyrimo pedagoginiai aspektai // *Pedagogika*. 2002. Nr. 60. P. 84–87.
- Įstabiausias mintys. *Sudarė N. Jakutytė*. Vilnius: UAB „Salykus“. 2006.
- Yla S.* Mergaičių pasaulis. Kaunas. 1935.
- Jonas Paulius II.* Apaštališkoji adhortacija „Familiaris consortio“. Vilnius. 1981.
- Jonas Paulius II.* Laiškas šeimoms „Gratissimam sane“. Vilnius. 1994.
- Jonutytė I., Gelžinienė J.* Sociokultūrinių pokyčių visuomenėje įtaka jaunimo požiūriui į krikščionišką šeimą // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 62–81.
- Kapkanienė A. M., Kapkan V.* Tau, man, jiems – visoms šeimoms pasaulyje // *Kristus ir pasaulis*. XXI amžiaus priedas Nr. 4. 2006. P. 3–4.
- Maceina A.* Krikščioniškojo ugdymo idealas // *Židinyš*. 1937. Nr. 1. P. 237–239.
- Maslauskaitė A.* Meilė ir santuoka pokyčių Lietuvoje. Monografija. Vilnius: Socialinių tyrimų ins-

- titutas. 2004.
17. *Meilus K., Juškevičienė J., Širinskienė A.* Konkubinato iššūkiai šeimai // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai. Tiltų priedas 31. Klaipėda: KU. 2006. P. 148–199.
  18. *Miškinis K.* Šeima žmogaus gyvenime. Kaunas: Aušra. 2003.
  19. *Miškinis K.* Šeimos pedagogika. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 1993.
  20. *Pabedinskienė R.* Vaiko globos teoriniai metmenys. Pedagogika. 2003. Nr. 74. P.124–134.
  21. *Pečkauskaitė M.* Motina – auklėtoja // Raštai. I t. Kaunas. 1926.
  22. *Pugevičius A., Stepanauskienė M.* Tėvų auklėjimo stilių įtaka vaikų pažangumui // Šiuolaikinės kultūrinės dvasinės plėtros problemos. V tarptautinė konferencija. Kaunas: Akademija. 2001. P. 107–113.
  23. *Reinys M.* Auklėjimo kryptys // Lietuvos mokykla. 1928. Nr. 1. P. 5–8.
  24. *Rupšienė L.* Šeimos mikroklimatas kaip moksleivių mokymosi motyvacijos veiksnys // Pedagogika. 2002. Nr. 57. P. 147–154.
  25. *Skujienė G., Steponėnienė A.* Šeimos etikos projekcija į mokyklą // Pedagogika. 2003. Nr. 65. P. 269–274.
  26. *Stankūnienė V., Jonkarytė A., Mikulionienė S.* ir kt. Šeimos revoliucioja? Iššūkiai šeimos politikai. Vilnius. 2003.
  27. *Šalkauskis S.* Bendroji pedagogika. Raštai. T. 6. Vilnius: Mintis. 1998.
  28. *Šerkšnas A.* Lietuviška šeima ir charakterio ugdymas // Naujoji Romuva. 1935. Nr. 3. P. 49–51.
  29. *Uzdila J.* Dvasinis asmenybės ugdymas šeimoje. Vilnius: Akademija. 1993.
  30. *Uzdila J.* Lietuvių šeimotyra: kritinė familistinė XX a. panorama. Vilnius. 2001.
  31. *Uzdila J.* Menas kurti šeima. Šiauliai: ŠU. 2001.
  32. *Vailionis J.* Šeima Biblijoje. Katalikų pasaulis. 1995. Nr. 1. P. 2–4.
  33. *Žemaitis V.* Šeimos etika. Vilnius: Rosma. 2005.

Gauta: 2007 11 05

Parengta spaudai: 2007 11 20

Ona TIJUNĖLIENĖ

THE ATTITUDE OF ACADEMIC YOUTH TO MORAL SPIRITUAL MISSION OF A FAMILY

S u m m a r y

Family is a small social group, members of which are related by special relationship. Members of a family support each other and create the atmosphere of mutual understanding and trust. Manifest security that human nature desires is guaranteed in a family. In it a human realizes one's value, learns to understand the others as well as learns self-respect, and gains communication skills. Therefore, one prepares for communication in a bigger social group – nation, society.

In a family a human learns the rhythm of life, altruism, tolerance. Family is a school of life that teaches to keep spiritual balance, inner harmony, gives fundamentals of the world-view, and helps to spread physical and spiritual powers.

A family helps to actualize a natural need for communication. It is a place which shows a human the way to values – transcendental, anthropocentric, and sociocentric. A man and a woman realize the functions of their mission in a family.

Therefore, life in a family which is harmonious, members of which respect and love each other and foster each others value, know the reason of Being – God, is happiness.

Society renews with the help of a family and extends its existence. Moral spiritual education has always been a significant function of a family.

The results of empirical research revealed the fact that youth has a traditional attitude (o very close to it) to

a family, which has the following features: a family consists of parents and children that take care of each other; a family is an official union of a man and a woman who have a common aim to grow up children, to live in harmony, to love each other, to help each other in any situation. The other group of students interprets a family as an individual, exclusive educational institution, the smallest social group of a society.

The attitude of academic youth to marriage varies: one third has a very positive attitude, the other third – positive, one fourth does not have any opinion and a negative opinion was expressed by one tenth of students.

Youth's attitude towards family is influenced by various factors: parents play the biggest role in half of the students life; attitude to family that dominates in a society – 30%; peer opinion – 15%; books – 13%; traditional Christian attitude to family – 13%.

Youth emphasized the advantages of a traditional family. Firstly, family is important as a social unit: being together and taking responsibilities; strong family; marriage, example for the others; conditions woman's role in a society; secures social guarantees. Also, guaranteed conditions for spiritual life, psychological, and emotional comfort is a very big advantage of a traditional family. Educational role of a family is also emphasized.

Students are convinced that the fundamentals of traditional family are destroyed by various factors, the most important of which are: economical difficulties, a wish to live independently, character discrepancies, long parting of spouses, lack of moral preparation to live in a family, the absence of children.

According to students, family is a school of moral education, the first school of communication, the beginning of the way to values, the example of man's and woman's life, the guarantee of security, the factor of nation's persistence, the teacher of the Christian world-view.

Students expressed their opinion about a modern family. There can be excluded three answer groups. Modern family is the one that has a positive psychological climate and a humanistic attitude to human and education. Free life with fewer responsibilities is typical for modern family members. Modern family is economically stable and is able to react to changes in life quickly.

Ideal family which is created by academic youth is more orientated to traditional family, in which natural human needs – love, care, acceptance, and sincerity – are satisfied. Such family also has a humanistic attitude to children's education.

In general students have a positive attitude to traditional family.

PAGRININIAI ŽODŽIAI: tradicinė šeima, jaunimas, šeimos funkcijos, auklėjimas, moderni šeima.

KEY WORDS: traditional family, youth, functions of a family, education, modern family.

Ona TIJŪNĖLIENĖ – Klaipėdos universiteto Pedagogikos fakulteto Edukologijos katedros profesorė, habilituota daktarė. Mokslinių interesų kryptys: ugdymo filosofija, socialinių tyrimų metodologija, mokytojų ugdymas, ugdymo mokslas ir jo raida. Adresas: Slėnio 26–1; LT-982335 Klaipėda. El. paštas: onatij@one.lt, mob. tel. 8 615 98748

Ona TIJŪNĖLIENĖ – Professor DPhil of Klaipėda University Faculty of Pedagogy Education Department. Fields of scientific interests: Education Philosophy, Methodology of Social Researches, Teachers' Education, Educational Science and its Development. Address: Slėnio 26–1; LT-982335 Klaipėda. E-mail: onatij@one.lt, mob. phone +370 615 98748